

Editorial

Celebrating donors and the World Blood Donor Day 2018

Journee mondiale des donneurs de sang 2018 – un coup de projecteur!

Transfusion Clinique et Biologique, 2018 May;25(2):101-102. doi: 10.1016/j.tracli.2018.03.001. Epub 2018 Apr 4.

Professor Olivier Garraud, University of Lyon, Institut National de Transfusion Sanguine (INTS), Paris, France

Επιμέλεια ελληνικής μετάφρασης: Δρ. Κωνσταντίνα Πολίτη, Αιματολόγος, Αμ. Επίκουρος Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών, Επιστημονική Σύμβουλος του ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ., Υπεύθυνη του Συντονιστικού Κέντρου Αιμοεπαγρύπνησης

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΗ ΑΙΜΟΔΟΤΗ 2018

Από το 2004, σε πολλές χώρες εορτάζεται η Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντή Αιμοδότη κάθε χρόνο στις 14 Ιουνίου, σε ένδειξη τιμής και ανάμνησης της ημέρας, που γεννήθηκε ο Karl Landsteiner, ο πλέον διάσημος κάτοχος του βραβείου Νόμπελ του 1930 στον τομέα της μετάγγισης αίματος, ο οποίος ανακάλυψε τις ομάδες αίματος ABO (1901) και συν-ανακάλυψε την ομάδα αίματος Rhesus D (τώρα ονομαζόμενη RH: I) (1940). Αυτή η επέτειος, η οποία ξεκίνησε αρχικά από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), έχει υποστηρικτές μεγάλου κύρους: τον ΠΟΥ, τη Διεθνή Ομοσπονδία Συλλόγων Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, τη Διεθνή Ομοσπονδία Αιμοδοτών κλπ. Έχει σκοπό να τονίσει τη σημασία του αλτρουισμού, της γενναιοδωρίας και του ανθρωπισμού της εθελοντικής μη-αμειβόμενης αιμοδοσίας (VNRD). Κάθε χρόνο από τότε, μια χώρα αναλαμβάνει την επίσημη διοργάνωση της επετείου.

Για παράδειγμα, η Γαλλία διοργάνωσε την Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντή Αιμοδότη (WBDD) το 2013 με το ακόλουθο σύνθημα: «Δώσε το δώρο της ζωής: Δώσε αίμα». Διοργανωτής για το 2018 θα είναι η Αθήνα, στην Ελλάδα, μέσω του Εθνικού Κέντρου Αιμοδοσίας με σύνθημα: **«Να είσαι εκεί για τον άλλον... Δώσε αίμα–Μοιράσου τη ζωή»**. Οι επιμέρους στόχοι της φετινής επετείου αναφέρονται στην ιστοσελίδα του ΠΟΥ: <http://www.who.int/campaigns/world-blood-donor-day/2018/en/>. Σε σύγκριση με τα προηγούμενα συνθήματα, τα οποία είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα: Ημέρα Εθελοντή Αιμοδότη 2018 –ημερομηνίες, ιστορία, θέματα, αναφορές– (<http://www.indiacelebrating.com/events/world-blood-donor-day/>), το φετινό προάγει την ενσυναίσθηση για τους μεταγγιζόμενους λήπτες των συστατικών του αίματος.

Η Ελλάδα είναι μία από τις ευρωπαϊκές χώρες με **υψηλό δείκτη προσφοράς αίματος**, όπως αναφέρεται στην έρευνα της European Blood Alliance (<http://www.europeanbloodalliance.eu/wp-content/uploads/2017/06/EBA-AR-2016.pdf>). Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη να διασφαλιστεί επάρκεια του αίματος για το πρόγραμμα μεταγγίσεων των πολυμεταγγιζόμενων ασθενών με μεσογειακή αναιμία, στους οποίους διατίθεται σήμερα περίπου το 20% της συνολικής συλλογής αίματος. Οι υπηρεσίες αιμοδοσίας του Ελβετικού Ερυθρού Σταυρού συμβάλλουν γενναιοδωρα εδώ και χρόνια στο πρόγραμμα αυτό, με τη δωρεά περίπου 25.000 μονάδων συμπυκνωμένων ερυθρών (RBC) ετησίως που καλύπτουν κυρίως περιόδους κατά τις οποίες εφαρμόζονται αυστηρά μέτρα για την ασφάλεια του αίματος

έναντι των αρμποϊών (όπως ο ιός του Δυτικού Νείλου) ή εν όψει σποραδικών κρουσμάτων ελονοσίας εγχώριας μετάδοσης [1,2].

Η ιδέα της προσφοράς καλής υγείας, οπουδήποτε και αν υπάρχει, προς όφελος των ασθενών οπουδήποτε και αν βρίσκονται, αποτελεί όνειρο για τους συνειδητοποιημένους Ευρωπαίους πολίτες. Αυτό το όνειρο μπορεί να γίνει πραγματικότητα στο μέλλον, αν και επί του παρόντος τα αποθέματα συστατικών του αίματος τηρούνται σε εθνικό επίπεδο, ενώ δεν ισχύει ο ίδιος κώδικας δεοντολογίας για την προσφορά αίματος σε όλες τις χώρες.

Ο ΠΟΥ καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες καλώντας τις χώρες σε όλο τον κόσμο να αντικαταστήσουν την αμειβόμενη ή ανταποδοτική αιμοδοσία με την εθελοντική μη-αμειβόμενη αιμοδοσία (VNRD), αποσκοπώντας στην επίτευξη αυτού του στόχου έως το 2020 (με αναβολή για το 2025 στη Μέση Ανατολή) [3,4]. Είναι αμφίβολο εάν ο συγκεκριμένος στόχος μπορεί να επιτευχθεί έως το 2020, όχι μόνο επειδή απαιτείται υπερβολική προσπάθεια για την αντικατάσταση αυτή, αλλά και επειδή ορισμένες χώρες, συμπεριλαμβανομένων κάποιων Ευρωπαϊκών, καταβάλλουν ελάχιστη προσπάθεια για τον σκοπό αυτό. Ορισμένα συστατικά ερυθρών αιμοσφαιρίων εξακολουθούν να λαμβάνονται από αιμοδότες σε ευρωπαϊκές χώρες επ' αμοιβή ή ανταποδοτικά, και κυρίως το πλάσμα για κλασματοποίηση [5].

Το «**Να είσαι εκεί για τον άλλον...**» είναι ένα σύνθημα, που αποδίδει την αξία της προσφοράς αίματος.

Ο στόχος αυτός θα μπορούσε να αποτελεί πρόκληση για τους Έλληνες συναδέλφους μας σχετικά με τις εκστρατείες για την επίτευξη επάρκειας αίματος με μεγαλύτερη έμφαση στις υπάρχουσες ανάγκες παρά στον αλτρουισμό [6,7].

Εκτός αυτού, είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι κάθε ημερολογιακή ημέρα χρησιμοποιείται για να γιορτάσει διαφορετικά γεγονότα, με παραλλαγές σε επίπεδο χώρας ή ηπείρου, ενώ τα περισσότερα –εκτός των εθνικών εορτών, των μεγάλων θρησκευτικών εορτών ή επετείων και των ημερών της Πρωτοχρονιάς– είναι κυρίως εμπορικά (παρόλο που έχει υπάρξει και συνεχής εμπορευματοποίηση και των θρησκευτικών εορτών και των ημερών της Πρωτοχρονιάς).

Η Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντή Αιμοδότη φαίνεται να είναι εντελώς μοναδική σε αυτό το πεδίο, καθώς αποτελεί ακριβώς το αντίθετο: αφορά στον εορτασμό της μη-εμπορικής ανταλλαγής ενός πολυτίμου και ανεκτίμητου «αγαθού»: του αίματος.

Είναι «αγαθά» το αίμα και τα συστατικά του αίματος; [8,9]. Αυτό είναι ένα πραγματικό ερώτημα που αξίζει να αντιμετωπίσει κάποιος σοβαρά, όχι μόνο αγνώστων στοιχείων λήπτης, αλλά και τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν τον ΦΠΑ σε κάθε στάδιο της επεξεργασίας του αίματος, από τη φλέβα του αιμοδότη μέχρι τη φλέβα του ασθενούς. Αυτό αποτελεί προσωπική άποψη του συγγραφέα, ότι οι ευρωπαϊκές αρχές οι οποίες σοφά διακρίνουν τους κανόνες που ισχύουν για τα παράγωγα του πλάσματος (τα οποία θεωρούνται ως φάρμακα) και τα ασταθή συστατικά του αίματος [10,11] θα βοηθούσαν (υποστηρικτικά) στη διάδοση της ιδιαιτερότητας των συστατικών του αίματος με την αναθεώρηση της πολιτικής ΦΠΑ και δίνοντας έμφαση περισσότερο στη δωρεά παρά στην εμπορική άποψη. «Είχα ένα όνειρο... και ίσως κάποια στιγμή το όνειρό μου γίνει πραγματικότητα». Μέχρι τότε, ας ξεκινήσουμε με μικρότερα επιτεύγματα και ας τιμήσουμε τους δωρητές, δίνοντάς τους λίγες ευχαριστίες και χειροκρότημα. Δεν είναι πιθανώς ήρωες στην καθημερινή τους ζωή, αλλά συμπεριφέρονται περιστασιακά ως ήρωες καθώς πραγματικά σώζουν ζωές.

Δεδομένου ότι είχαμε ήδη την ευκαιρία να τονίσουμε το σημείο αυτό στο συγκεκριμένο τεύχος [12], θα επιθυμούσαμε επίσης η εθελοντική μη-αμειβόμενη αιμοδοσία να είναι πιο εμφανής στα κλινικά τμήματα των Νοσοκομείων όπου πραγματοποιούνται οι μεταγγίσεις σε ασθενείς, καθώς και στο ιατρικό προσωπικό το οποίο δεν θα πρέπει να θεωρεί τα συστατικά του αίματος για τα οποία δίνει παραγγελίες ως ένα ακόμα φάρμακο ή φαρμακευτικό σκεύασμα, μόνο και μόνο επειδή έχει φτάσει πλέον σε επίπεδο ασφάλειας παρόμοιο με εκείνο που προσφέρει η βιομηχανική παραγωγή. Θα ήταν πολύ άδικο να αγνοήσουμε τον αλτρουισμό των αιμοδοτών, επειδή το αίμα έχει γίνει ασφαλέστερο από ποτέ.

Τέλος, ως αρχισυντάκτης αυτού του τεύχους και μαζί με το εξαιρετικά αφοσιωμένο συντακτικό του συμβούλιο, θα ήμουν πολύ ευτυχής να συνεχίσω να λαμβάνω εργασίες που ασχολούνται με την αιμοδοσία και τις δυσκολίες στην επίτευξη της αυτάρκειας από την εθελοντική μη-αμειβόμενη αιμοδοσία (VNRD) από διάφορες ομάδες παγκοσμίως πρόθυμες να μοιραστούν τις εμπειρίες τους. Αυτό θα αποτελούσε πιθανώς όχι μόνο ένα βήμα προόδου για την ποιότητα και την ασφάλεια της διαδικασίας δωρεάς και της αλυσίδας μετάγγισης, αλλά και μία ακόμα μορφή ευχαριστίας προς τους ανώνυμους αιμοδότες οποιουδήποτε χρώματος δέρματος, θρησκείας, δεξιοτήτων και γλώσσας...

Ζήτω η πρωτοβουλία της Παγκόσμιας Ημέρας Εθελοντή Αιμοδότη (WBDD)! Και μπράβο για την ελληνική αποδοχή της διοργάνωσης της επετείου 2018 και του συνθήματός της: **«Να είσαι εκεί για τον άλλον... Δώσε αίμα–Μοιράσου τη ζωή».**

Γνωστοποίηση συμφερόντων

Ο συγγραφέας δηλώνει ότι δεν έχει κανένα ανταγωνιστικό συμφέρον. Περαιτέρω, το παρόν έγγραφο αντανακλά τις προσωπικές απόψεις του συγγραφέα και όχι απαραίτητα εκείνες των εργοδοτών του.

Ευχαριστίες

Ο συγγραφέας επιθυμεί να ευχαριστήσει την Καθηγήτρια Κωνσταντίνα (Ντίνα) Πολίτη (Ελλάδα) και τον Καθηγητή Jean-Daniel Tissot (Ελβετία) για τις γόνιμες συζητήσεις, καθώς και τον Δρ. Daniel Candotti, INTS, για την ευγενική βοήθεια στην επεξεργασία του χειρογράφου. Πολλές ευχαριστίες επίσης στον Δρ. Francois-Xavier Léry και τον Δρ. Junping Yu (WHO), για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την προσεχή Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντή Αιμοδότη (WBDD) 2018.

References

- [1] Gossner CM, Marrama L, Carson M, Allerberger F, Calistri P, Dilaveris D, et al. West Nile virus surveillance in Europe: moving towards an integrated animal-human-vector approach. Euro Surveill 2017;22 [pii: 30526].

- [2] Danis K, Lenglet A, Tseroni M, Baka A, Tsiodras S, Bonovas S. Malaria in Greece: historical and current reflections on a re-emerging vector borne disease. *Travel Med Infect Dis* 2013;11:8–14.
- [3] World Health Organisation. The Melbourne Declaration on 100% voluntary non-remunerated donation of blood and blood components; 2009 <http://www.who.int/worldblooddonorday/MelbourneDeclarationWBDD09.pdf>.
- [4] World Health Organization. Regional Office for the Eastern Mediterranean Strategic framework for blood safety and availability 2016–2025; 2016 <http://www.who.int/iris/handle/10665/250402>.
- [5] Buyx AM. Blood donation, payment, and non-cash incentives: classical questions drawing renewed interest. *Transfus Med Hemother* 2009;36:329–39.
- [6] Marantidou O, Loukopoulou L, Zervou E, Martinis G, Egglezou A, Fountouli P, et al. Factors that motivate and hinder blood donation in Greece. *Transfus Med* 2007;17:443–50.
- [7] Kalargirou AA, Beloukas AI, Kosma AG, Nanou CI, Saridi MI, Kriebardis AG. Attitudes and behaviours of Greeks concerning blood donation: recruitment and retention campaigns should be focused on need rather than altruism. *Blood Transfus* 2014;12:320–9.
- [8] Hagen PJ. *Blood: gift or merchandise?* New York: Alan Riss; 1983.
- [9] Flanagan P. The Code of Ethics of the International Society of Blood Transfusion. *Blood Transfus* 2015;13:537–8.
- [10] Parliament of Europe. Directive 2002/98/Ec of the European Parliament and of the Council of 27 January 2003 setting standards of quality and safety for the collection, testing, processing, storage and distribution of human blood and blood components and amending Directive 2001/83/EC. (2003) L 33/30. *Off J Eur Union* 2003;8.
- [11] Parliament of Europe. Directive 2001/83/EC of the European Parliament and of the Council of 6 November 2001 on the Community code relating to medicinal products for human use (2002) L 311. *Off J Eur Union* 2001;28.
- [12] Garraud O, Tissot JD. Theoretical and experimental ethics: advocacy for blood donors and beneficiaries of blood transfusions. *Transfus Med* 2017, <http://dx.doi.org/10.1111/tme.12457>.